

מסכת תענית – שבוע מספר 14

הלימוד השבועי:

דף יט עמוד א' סדר תעניות האלו' – שנקדמה לו חמה כמשה'

תוכן הדף

- רקע והקדמה
- רביעה ושינוי הצמים
- משבר כלכלי – מחירי המזון
-

רקע והקדמה

בשבוע שעבר למדנו את משניות פרק ג, ועתה נחל את הגמרא. היזכרו שוב במשנה הראשונה שבדף יח עמוד ב. השבוע מקוצר לרגל יום הזיכרון ויום העצמאות

רביעה ושינוי הצמים

- להבנת המושג רביעה ומהו ראו את דברי רבי אבהו בדף ו' ע"ב 'אמר רבי אבהו...פי חבית'.
- להבנת המציאות הבוטנית של ייבוש הצמים ושאר התופעות המוזכרות בגמרא ראו בצד הגמרות של שטיינזלץ את הערותיו תחת הכותרת העולם
-

משבר כלכלי ומחירי מזון

- בראש יט ע"ב יש דיון כלכלי. מה ההיגיון הכלכלי בדברי ר' חנינא? בדברי ר' יוחנן? מה היחס בין שניהם.
- יש נוסחאות בהם המשפט: א"ר יוחנן לא שנו אלא בזמן שמעות בזול...מתריעין עליה מיד' לא מופיע. איזו גרסה הגיונית יותר?
- התרעה בשנת שמיטה – חכמים ורבן שמעון בן גמליאל נחלקו האם מתריעין על האילנות בשביעית. הגמרא מביאה שתי גרסאות למחלוקת
 - מה ההבדל בניהן?
 - האם ניתן לחשוב על סיבה אחרת מלבד פרסה לעניים להתריע על עצים בשמיטה?

דברי רבי אלעזר בן פרטא

- בפירוש צימקין לעולם ראו דברי ערוך השלם המביא שלושה פירושים.

ערוך השלם ערך סקימיון -

schema = scema או פן ות כונה Art

(Beschaffenheit) בראש פרק סדר תעניות האלו (תעניי"ט):

נעשו גשמים סקימיון בעולם. פירוש 'שמבררין ומבחינין אם הדור זכאי ואם חייב.

קודם שחרב בית המקדש בלשון של זהורית (עיי' יומי ס"ז) ובדברים הרבה,

א"ב בן סחאות גרס צימחוקין ופלי' ירש"י שירדין בקקושי מלשון (הושע ט"ד)

ושדים צומקים), ...

ובפירוש רגמה - נעשו מי גשמים מצומקים שאין באין בשפע..

- מילון 'בן יהודה' מביא דעה כי המילה מקורה ביוונית ומשמעותה - ערבוביה. - מה משמעות הגשם לפי כל אחד מארבעת הפירושים?
- לפי משלי העבד האם עדיפה שנה עם גשמים מועטים או רבים? מה ההיגיון?
- מה ההבדל בתפיסת הגשם בין משל הריחיים למשל הטיט?

הסיפור על נקדימן בן גוריון

- נקודות למחשבה על הסיפור:

- מדוע הוצרך לנס הרי יחל לשלם עבור המים? (נקדימן בן גוריון היה מעשירי ירושלים) ראו למשל את המסופר במסכת אבות דרבי נתן נוסחה א' פרק ו' מסופר: "אמרו על בתו של נקדימן בן גוריון שהייתה מיטתה מוצעת בשנים עשר אלפים דינרים זהב".
- מדוע היה צריך נס כפול - גם ירדת הגשמים וגם הקדרת החמה (כלומר מדוע לא ירדו גשמים בזמן?)
- מה מסמלת הישיבה בבית המרחץ של האדון?
- השוו את תפילתו של נקדימן: "...שלא לכבודי עשיתי" למסופר עליו בכתובות דף ס"ו עמוד ב' (בתחתית העמוד) "ונקדימן בן גוריון לא עבד צדקה... גמלא שיחנה".
- מה פשר ההשוואה בין נקדימן למשה ויהושע - האם ניתן למצוא צדדים שווים בניהם מעבר להקדמת החמה?
- נפסח - ראו מאמרו של פרופ' יעקב אלבוים - נקדימן בן גוריון וההגמון - טיבו של סיפור ירושלמי אחד